

Una revisió
de les oportunitats
de mobilitat europea
a les Illes Balears:
el programa Erasmus+

Mª ÁFRICA ALMIRÓN PÉREZ
EVA Mª SALOM COLOMAR

Mª África Almirón Pérez

Ceuta, 1959, llicenciada en psicopedagogia (UOC). Funcionària del Servei de Joventut de la Direcció General d'Infància, Joventut i Famílies de la Conselleria d'Afers Socials i Esports, des del 2017 fins a l'actualitat. Treballa en la gestió dels programes europeus Erasmus+ i Cos Europeu de Solidaritat.

Eva Mª Salom Colomar

Palma, 1971, diplomada en ciències empresarials (UIB). Funcionària del Servei de Joventut de la Direcció General d'Esports i Joventut de la Conselleria de Cultura, Participació i Esports des del 2009 fins al 2014 i des del 2017 fins a l'actualitat. Treballa en la gestió dels programes europeus Erasmus+ i Cos Europeu de Solidaritat.

Resum

La voluntat de la Unió Europea d'implicar el jovent en la construcció i consolidació d'un espai comú i de donar-los eines per desenvolupar-se en un món competitiu ha tengut un paper creixent en la política comunitària de les darreres dècades. Prova d'aquest interès és la posada en marxa d'iniciatives diverses amb incidència en el col·lectiu, que varen tenir el punt culminant en la creació d'un programa específic per a la joventut, per promoure'n l'educació formal i no formal i el desenvolupament personal i professional.

En aquest context, aquest article pretén oferir una visió general d'allò que és el programa Erasmus+ pel que fa al capítol de joventut; analitzar-ne l'evolució des dels orígens fins a l'actualitat, per observar com s'ha anat adaptant a les necessitats del jovent i a la nova realitat social; i donar a conèixer la implementació de la iniciativa a les Illes Balears, amb dades de gestió i participació.

Paraules clau

Joventut / Educació no Formal / Solidaritat.

Resumen

La voluntad de la Unión Europea de implicar a los jóvenes en la construcción y consolidación de un espacio común y de darles herramientas para desenvolverse en un mundo competitivo ha tenido un papel creciente en la política comunitaria de las últimas décadas. Prueba de este interés es la puesta en marcha de varias iniciativas con incidencia en el colectivo que tuvieron su punto culminante en la creación de un programa específico para la juventud para promover su educación formal e informal y su desarrollo personal y profesional.

En este contexto, este artículo pretende ofrecer una visión general de lo que es el programa Erasmus+ en lo que respecta al capítulo de juventud; analizar su evolución, desde los orígenes hasta la actualidad para observar cómo se ha ido adaptado a las necesidades de los jóvenes y a la nueva realidad social; y dar a conocer la implementación de la iniciativa en las Illes Balears, con datos de gestión y participación.

Paraules clau

Juventud / Educación no Formal / Solidaridad.

Desenvolupament de la política de joventut a la Unió Europea: els programes europeus de mobilitat: de «La joventut per Europa» a Erasmus+ «La joventut en acció»

L'interès de la Unió Europea pel jovent s'observa des d'abans de l'entrada d'Espanya a la Unió. La necessitat de millorar-ne la preparació, amb vista al seu desenvolupament personal i professional, es fa palesa amb l'aprovació d'una resolució en aquest sentit del Parlament europeu, el 14 de març de 1981. L'any 1983 la mateixa cambra aprova una resolució que insta a crear un programa d'intercanvis europeus i el 1984, una altra sobre el Servei de Voluntariat Europeu.

Aquestes primeres propostes varen ser el germen dels programes específics per a la joventut que es crearen a partir de 1988. El primer, anomenat «La joventut per Europa» (1988-1991), va abordar la iniciativa dels intercanvis juvenils, com a resposta a la necessitat de preparar el jovent per a la mobilitat a l'hora de treballar, sorgida de la nova normativa de lliure mobilitat de treballadors i treballadores.

En aquella primera etapa, els intercanvis juvenils i el servei voluntari europeu s'abordaven de manera simultània,

circumstància que es va anar reproduint en el programa fins a la tercera edició de «La joventut per Europa», que abastaria el període 1995-1999. Precisament, aquesta edició va incloure, addicionalment, certes accions d'altres programes per promoure l'ensenyament de llengües estrangeres i accions específiques per a animadors i animadores juvenils, en una voluntat clara d'adaptar-se a les noves necessitats.

L'any 2000 es crea el Programa d'Acció Comunitària Joventut (2000-2006) i s'introdueix per primera vegada el terme d'educació no formal, que esdevindrà eix vertebrador d'aquest tipus d'iniciativa fins a l'actualitat. Aquest programa nou va aglutinar els intercanvis juvenils, el servei voluntari europeu i tres accions noves, entre les quals destacava la relativa a potenciar l'esperit emprenedor del jovent.

El darrer programa de la Unió Europea dissenyat específicament per a la joventut va ser «La joventut en acció» (2007-2013), molt més desenvolupat, que incloïa els intercanvis juvenils, el servei voluntari europeu, la joventut en el món (per a intercanvis amb països de fora de la Unió Europea), sistemes de suport a la joventut (per a organitzacions i treballadors i treballadores

Taula 1.

1988-1991	Programa «La joventut per Europa»
1992-1994	Programa «La joventut per Europa II»
1995-1999	Programa «La joventut per Europa III»
2000-2006	Programa d'Acció Comunitària Joventut
2007-2013	Programa «La joventut en acció»
2014-2020	Programa Erasmus+

juvenils) i suport a la cooperació europea (per fomentar el diàleg entre jovent i responsables polítics, seminaris i xarxes, entre altres aspectes).

Quan es va crear el programa Erasmus+ (2014-2020) s'hi varen aglutinar tota una sèrie de programes independents fins en aquell moment, dedicats a diferents beneficiaris. Es va aprofitar el bon nom que tenia la marca Erasmus (que fins en aquell moment només es destinava a educació superior) per donar més renom a tots els altres, que només eren coneguts dins l'àmbit propi: Comenius, Erasmus, Erasmus Mundus, Grundtvig, Leonardo da Vinci i «La joventut en acció». Així mateix, el programa va incloure l'esport de base com un altre dels blocs temàtics.

D'altra banda, durant la vigència d'Erasmus+ es va aprovar un programa nou anomenat Cos Europeu de Solidaritat, que ha absorbit el Servei de Voluntariat Europeu i que es fonamenta en projectes de voluntariat. Dins aquest programa nou, que conviu amb el d'Erasmus+, també s'inclouen projectes solidaris, pràctiques laborals i treball, com s'explicarà a continuació.

Una proposta engrescadora nova: Programa Cos Europeu de Solidaritat

L'any 2018 la Comissió Europea va decidir impulsar les activitats de voluntariat europeu, les va retirar del programa Erasmus+, en va incrementar considerablement el crèdit per fer-les, mitjançant el Reglament (UE) 2018/1475 del Parlament Europeu i del Consell de 2 d'octubre que n'establia el règim jurídic, i va crear el Cos Europeu de Solidaritat (CES).

La nova iniciativa té com a objectiu principal fomentar la solidaritat de les societats europees i implicar el jovent en activitats en organitzacions solidàries, tant en el seu país com a l'estranger. S'adreça a joves d'entre 17 i 30 anys, residents als països membres de la UE, països EFTA i candidats a formar-ne part i permet desenvolupar quatre tipus d'accions:

1. Projectes de voluntariat, individual (de 2 a 12 mesos) o d'equip (de 2 setmanes a 2 mesos)
2. Projectes de solidaritat, per a grups al manco de cinc joves
3. Pràctiques professionals en l'àmbit de la solidaritat
4. Treballs dins l'àmbit de la solidaritat

En un projecte de CES intervenen tres actors:

1. La persona voluntària
2. Una entitat de suport, que anima la persona voluntària a recercar projectes en funció de les seves necessitats, li facilita informació sobre el CES i el país on vol fer el voluntariat i la posa en contacte amb joves que ja han fet un voluntariat europeu.
3. Una entitat d'acollida, responsable del projecte en el qual ha de participar la persona voluntària, que fa funcions de formació, tutoria i suport durant el temps que dura l'activitat i que s'encarrega de qüestions pràctiques, com ara

l'allotjament, la manutenció o les assegurances.

Com a reconeixement dels aprenentatges i de les habilitats adquirides durant el desenvolupament dels projectes de voluntariat, el jovent rep un Youthpass que certifica els processos d'aprenentatge fets i que té validesa europea.

Els projectes de voluntariat ofereixen al jovent la possibilitat de descobrir les pròpies capacitats, experiències de vida i aprenentatges que poden millorar les expectatives professionals, a la vegada que li canvien la vida...

La gestió a les Illes Balears

L'Ordre del Ministeri d'Afers Socials d'11 de desembre de 1995, publicada en el BOE núm. 306, de 23/12/1995, crea l'Agència Nacional Espanyola per aplicar el programa comunitari «La joventut amb Europa» (a partir d'ara, ANE), en compliment del que s'estableix en l'article 5.1 de la Decisió núm. 818/95/CE del Parlament Europeu i del Consell de la Unió Europea de 14 de març, pel qual s'adopta el programa «La joventut amb Europa», i amb la finalitat de coordinar l'aplicació del programa amb les administracions de les comunitats autònomes i amb el Consell de la Joventut d'Espanya.

Entre d'altres, les funcions de l'ANE són:

1. Gestionar fons procedents de la Unió Europea per fer projectes.
2. Gestionar i controlar la situació dels projectes finançats.

3. Organitzar formacions, seminaris i tallers, a nivell nacional i internacional, adreçats a persones interessades o que han participat en projectes Erasmus+.
4. Assessorar, informar i donar suport a participants, persones coordinadores de projectes i sòcies o beneficiàries actuals o potencials al llarg del procés de planificació i d'execució dels projectes.
5. Organitzar conferències, reunions, seminaris i altres esdeveniments per informar i difondre el programa, millorar-ne la gestió i presentació de projectes i difondre els resultats i les bones pràctiques.
6. Promoure sinergies entre les diferents accions del programa, així com amb els altres programes i iniciatives europees o nacionals.

L'ANE està composta pels òrgans següents:

1. Presidència, que ostenta la persona que dirigeix l'Institut de la Joventut.
2. Consell Rector, format pels directors de joventut de les comunitats autònomes i per la persona que dirigeix el Consell de la Joventut d'Espanya.
3. Comissió Tècnica, formada per tres representants de l'Institut de la Joventut, una persona representant per cada comunitat autònoma i per cada ciutat autònoma, i una persona en

representació del Consell de la Joventut d'Espanya.

4. Secretaria administrativa, adscrita a l'Institut de la Joventut.

En el cas de les Illes Balears, La Directora General d'Infància, Joventut i Famílies forma part del Consell Rector de l'ANE, i dues persones del Servei de Joventut representen aquesta comunitat en la Comissió Tècnica.

Dins el pla de treball de la Comissió Tècnica, es programen tres reunions anuals per coordinar els esforços, informar de l'estat de l'execució presupostària, dels resultats de les comissions d'avaluació de projectes i de les novetats del programa.

Una altra de les funcions de la Comissió Tècnica és avaluar les sol·licituds de subvenció de projectes. Durant l'any hi ha tres comissions avaluadores que coincideixen amb els terminis de presentació de sol·licituds. Cada una d'elles reuneix representants de sis comunitats autònomes per torns acordats pel Consell Rector, per revisar, avaluar i proposar a la Comissió Tècnica l'aprovació o la denegació dels projectes presentats. Una vegada la Comissió Tècnica valida els resultats, el director general de l'Institut de la Joventut emet les resolucions de concessió o denegació de les subvencions.

I quina és la feina del Servei de Joventut quan actua com a ANE?

La feina és molt variada, ja que informa, assessora i orienta les persones que volen participar en el Programa. El públic objectiu són joves de 13 a 30 anys i treballadors i treballadores dins

l'àmbit de la joventut (monitors i monitores, treballadors i treballadores juvenils). Es fa un gran esforç per arribar al professorat i al personal d'orientació dels centres d'ensenyament secundari, al personal tècnic de joventut de l'Administració local i a les persones amb responsabilitat en la implementació de les polítiques de joventut.

Des del Servei de Joventut s'impulsen activitats per difondre i donar a conèixer les possibilitats que el programa ofereix al jovent de les Illes Balears i, per animar-lo a participar-hi, s'organitzen sessions formatives a través de les quals, a més d'informar i amb una metodologia d'educació no formal, s'ajuda les persones participants a elaborar projectes dins el marc del programa Erasmus+; sempre actua com a representant de l'ANE i amb el suport tècnic i logístic d'aquesta.

Com a membres de la Comissió Tècnica de l'ANE, el Servei està en contacte amb les persones responsables del Programa en les diferents comunitats i ciutats autònomes i amb la Secretaria administrativa de l'ANE; s'assisteix a les reunions ordinàries d'aquesta i les d'avaluació que, per torn, corresponen a les Illes Balears. També pot rebre formació sobre aspectes concrets de les diferents accions del programa i pot assistir a reunions i formacions internacionals organitzades per les agències nacionals de la resta de països que participen en el Programa.

Activitats desenvolupades a les Illes Balears

El nombre d'activitats formatives i informatives, autonòmiques, nacionals i internacionals desenvolupades

Taula 2.

Tipus d'activitat	2014	2015	2016	2017	2018
Cursos nacionals	2			2	1
Accions formatives	4	3	6		9
Accions formatives temàtiques			4		6
Assessoraments tècnics		2	3		9
Sessions a IES					49
Formació a l'arribada de voluntariat			1	1	1

Font: elaboració pròpia

per personal tècnic extern des del 2014 és el següent:

Anàlisi de dades

1. Percentatges de projectes presentats: aprovats vs. denegats (veure taula 3)

El nombre de projectes presentats a l'inici del programa Erasmus+ va ser molt baix i va començar a augmentar el tercer any, a la meitat de vigència del programa. Es pot dir que les persones que hi participaven ja se sentien còmodes i el coneixien a bastament. Fins i tot, l'any 2018 s'han arribat a presentar projectes per un import bastant elevat, però que no han superat els mínims de qualitat establerts, motiu pel qual el nombre de denegats sembla tan elevat. Cal des-

tacar que el 2017 es varen concedir el 90 % dels fons sol·licitats.

Es pot comparar aquest gràfic amb el nombre de projectes presentats i aprovats a nivell de tot l'Estat espanyol. La tendència és la mateixa.

2. Nombre de projectes fets (veure taula 4)

Els projectes es poden presentar a l'Agència Nacional Espanyola o a altres agències nacionals, si la persona sol·licitant pertany a un altre país. Aquests són el nombre de projectes que s'han fet a les Illes Balears presentats per entitats balears (a Espanya) i els que s'han presentat a altres agències per socis estrangers de les entitats de les Illes. D'aquestes dades es dedueix que les entitats de les Illes participen en el programa com a líders de projectes i/o

Taula 3.

	2014	2015	2016	2017	2018
APROVATS	48.175,00	107.703,82	236.608,45	224.410,40	189.164,96
DENEGATS	0	131.598,00	226.133,66	23.878,00	608.260,00

Font: elaboració pròpia

Taula 4. Projectes presentats i aprovats fets a les Illes Balears.

	2014	2015	2016	2017	2018	TOTAL
Agència Nacional Espanyola	6	10	18	13	11	58
Altres agències nacionals	4	9	18	35	8	74
Total						132

Font: Plataforma de Resultats Erasmus+

Taula 5. Import dels projectes fets.

	Nombre	Import
Aprovats presentats a l'Agència Nacional Espanyola	61	806.062,63
Fets presentats a l'Agència Nacional Espanyola	58	685.270,48
Fets presentats a altres agències nacionals	74	2.416.891,49
Total	132	3.102.161,97

Font: Plataforma de Resultats Erasmus+

Taula 6. Persones beneficiàries d'intercanvis juvenils.

	2014	2015	2016	2017	2018
Joves de les Illes Balears	0	30	35	24	23
Joves d'altres països	0	64	99	57	16

Font: elaboració pròpia

com a socis, la qual cosa demostra que han sabut crear una xarxa internacional d'entitats. A més, el 2017 les entitats de les Illes s'han recolzat molt en els seus socis per fer projectes, atès que majoritàriament s'han aprovat en altres països.

3. Import dels projectes fets (veure taula 5)

S'han fet un total de 132 projectes per un import de més de 3 milions d'euros. Dels quals, 58 van ser projectes sol·licitats per entitats de les Illes Balears, per un import de 685.270 €. Aquesta xifra és inferior a l'import de projectes aprovats, atès que hi ha ha-

gut projectes que no s'han duit a terme o als quals s'ha renunciat un cop s'havien aprovat. Aquesta circumstància no és habitual, però hi ha casos en què es produeix una impossibilitat certa de dur a terme el projecte.

4. Nombre de jovent beneficiari directe dels projectes (intercanvis i mobilitat de treballadors i treballadores) -veure taules 6 i 7-

Aquesta gràfica recull, d'una banda, el nombre de persones beneficiàries de les Illes Balears directes dels projectes fets a les Illes Balears i, de l'altra, el nombre de jovent beneficiari d'altres

Taula 7. Persones beneficiàries de mobilitat de treballadors i treballadores juvenils.

	2014	2015	2016	2017	2018
Treballadors i treballadores juvenils de les Illes Balears	0	11	14	7	6
Treballadors i treballadores juvenils d'altres països	0	30	30	32	48

Font: elaboració pròpia

Taula 8. Persones voluntàries.

	2014	2015	2016	2017	2018
Enviaments	1	5	14	38	4
Acol·lides	0	0	8	17	13

Font: elaboració pròpia

Taula 9. Tipologia de projectes nacionals.

	2014	2015	2016	2017	2018
SVE	6	6	13	9	7
Intercanvis juvenils		3	2	2	2
Mobilitat de treballadors juvenils		1	2	2	2
K2					
K3			1		

Font: Plataforma Resultats Erasmus+

països que ha participat en els projectes de les Illes. Cal recordar que és imprescindible en cada projecte que hi hagi almenys una entitat d'un altre país.

5. Nombre de persones voluntàries a països europeus i a les Illes Balears (veure taula 8)

Els projectes de voluntariat, abans Servei de Voluntariat Europeu (SVE), preveuen les possibilitats d'enviament i d'acollida. Això vol dir que les entitats de les Illes Balears poden enviar joves a fer un voluntariat a un altre país (en-

viament) i també poden acollir persones voluntàries europees als projectes propis (acollida). D'aquestes dades es desprèn que un bon grapat de joves de les Illes Balears s'han beneficiat durant el 2017 del programa Erasmus+ i han fet un servei de voluntariat europeu a fora de les Illes Balears.

6. Nombre de participants a cursos internacionals

El programa Erasmus+ també ofereix la possibilitat de participar en cursos internacionals que estan totalment

finançats pel mateix programa. Durant el període que estam analitzant el jovent de les Illes Balears ha participat en un total de 39 formacions.

7. Tipologies d'accions (veure taula 9)

Durant el període 2014-2018 el programa Erasmus+ ofería cinc tipus de projectes: Servei de Voluntariat Europeu, Intercanvis juvenils, Mobilitat de treballadors juvenils, K2 (associacions estratègiques) i K3 (diàleg estructurat).

8. Comparativa d'importos amb altres comunitats autònomes similars a la nostra (similitud segons el pressupost assignat)

El pressupost que estableix la Comissió Europea per a Espanya del programa Erasmus+ es reparteix anualment entre les comunitats autònomes, d'acord amb uns indicadors determinats (població, població jove...) que faciliten la distribució dels doblers de la manera més equitativa possible.

Si es comparen comunitats autònomes amb pressupostos semblants, el nombre de projectes presentats a les Illes Balears és inferior, com també ho és el pressupost final atorgat.

La conclusió és que a les Illes Balears es gaudeix de molt menys pressupost del que hi ha disponible, cosa que es pot atribuir a la manca de coneixement que té el jovent (i les entitats juvenils) de les oportunitats que ofereix aquest programa.

Conclusions

Revisades aquestes dades, es pot concloure que a les Illes Balears es

registra una dicotomia en relació amb el programa Erasmus+, pel que fa a l'àmbit de l'educació no formal:

1. D'una banda, s'ha consolidat la participació d'entitats i associacions de determinats àmbits. No obstant això, es detecten grans dificultats per apropar-ne de noves.
2. De l'altra, la majoria de la població jove, sobretot la que no pertany a cap organització, desconeix el programa.

Molts poden ser els motius d'aquesta falta de participació i d'aquest desconeixement. Alguns són fruit de les característiques de la mateixa societat (poc reconeixement a l'educació no formal, oferta excessiva d'activitats de mobilitat promogudes per entitats privades, major facilitat per viatjar, individualismes, desinterès generalitzat per l'associacionisme...) i altres són conseqüència del funcionament de les administracions que gestionen els programes (burocràcia excessiva, modificació dels programes, manca d'informació ràpida i efectiva, activitats de difusió poc atractives...).

Però, al mateix temps, les dades demostren també que hi ha interès i que es reconeix la capacitat educativa, integradora, d'inclusió, intercultural, de cooperació i de generar sinergies entre els diferents àmbits de l'educació, la formació i la joventut que tenen aquests programes. Sens dubte, aquesta és la millor recompensa per la feina que desenvolupen les administracions que gestionen el programa.

El gran repte és aconseguir un augment de la participació. En el cas

de les Balears, aconseguir esgotar el pressupost assignat, ja que això significarà que s'han complert els objectius del programa.

Referències bibliogràfiques

Publicacions de resolucions de creació dels diferents programes:

- Comunitat Europea, Parlament Europeu. (1981) *Resolution on youth activities* (OJ núm. C77, de 6 d'abril de 1981). Brussel·les: DOCE.
- Comunitat Europea, Parlament Europeu. (1983) *Resolution on a European Community programme to promote youth exchanges (European Youth Exchange Programme)* (OJ núm. C184, d'11 de juliol de 1983). Brussel·les: DOCE.
- Comunitat Europea, Consell. (1988) *Decisión del Consejo de 16 de junio de 1988 por la que se establece un programa de acción «La Juventud con Europa», para el fomento de intercambios de jóvenes de la Comunidad* (DO núm. L158, de 25 de juny de 1988). Brussel·les: DOCE.
- Comunitat Europea, Parlament Europeu. (1991) *Decisión del Consejo de 29 de julio de 1991 por la que se adopta el programa «La Juventud con Europa» (segunda fase)* (DO núm. L217, de 6 d'agost de 1991). Brussel·les: DOCE.
- Comunitat Europea, Parlament Europeu i Consell. (1995) *Decisión n° 818/95/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 14 de marzo de 1995, por la que se adopta el programa «La juventud con Europa» (tercera fase)* (DO núm. L87, de 20 d'abril de 1995). Brussel·les: DOCE.
- Comunitat Europea, Parlament Europeu i Consell. (2000) *Decisión n° 1031/2000/CE del Parlamento Europeo y del Consejo de 13 de abril de 2000 por la que se establece el programa de acción comunitario «Juventud»* (DO núm. L117, de 18 de maig de 2000). Brussel·les: DOCE.
- Comunitat Europea, Parlament Europeu i Consell. (2006) *Decisión n° 1719/2006/CE del Parlamento Europeo y del Consejo de 15 de noviembre de 2006 por la que se establece el programa «La juventud en acción» para el período 2007-2013* (DO núm. L327, de 24 de novembre de 2006). Brussel·les: DOCE.
- Comunitat Europea, Parlament Europeu i Consell. (2013) *Reglamento (UE) n° 1288/2013 del Parlamento Europeo y del Consejo de 11 de diciembre de 2013 por el que se crea el programa «Erasmus+», de educación, formación, juventud y deporte de la Unión y por el que se derogan las Decisiones n° 1719/2006/CE, 1720/2006/CE y 1298/2008/CE* (DO núm. L347, de 20 de desembre de 2013). Brussel·les: DOCE.
- Comunitat Europea, Parlament Europeu i Consell. (2018) *Regla-*

mento (UE) 2018/1475 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 2 de octubre de 2018, por el que se establece el marco jurídico del Cuerpo Europeo de Solidaridad y se modifican el Reglamento (UE) n° 1288/2013, el Reglamento (UE) n° 1293/2013 y la Decisión n° 1313/2013/UE (DO núm. L250, de 4 d'octubre de 2018) Brussel·les: DOCE.

musplus.injuve.es/materiales/normativa.html?categoryfolder=/modules/downloads/documentacion/D.3.Convocatorias/

Memòries internes del Servei de Joventut

Ordres de creació de l'ANE, 1995 i 2007:

- Espanya, Parlament. (1995) Ordre d'11 de desembre de 1995, per la qual es crea l'Agència Nacional Espanyola per aplicar el programa comunitari «La juventud con Europa». Madrid: BOE.
- Espanya, Parlament. (2007) Ordre TAS/809/2007, de 23 de març, per la qual es modifica l'Ordre d'11 de desembre de 1995, per la qual es crea l'Agència Nacional Espanyola per aplicar el programa comunitari «La juventud con Europa». Madrid: BOE.

Plataforma de Resultats Erasmus+:

- European Comission. (2019) Erasmus+ project result. Recuperat el 20 de maig de 2019 <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/>

Resolucions de les comissions avaluadores:

- Institut de la Joventut. (2019). Convocatòries. Recuperat el 20 de maig de 2019, de <http://eras->